

Acar, D. & Taşkale, N. (2021). Sağlık psikolojisi eğitimi: Türkiye değerlendirmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(41), 1421-1456.

DOI: 10.21550/sosbilder.845955
Araştırma Makalesi / Research Article

SAĞLIK PSİKOLOJİSİ EĞİTİMİ: TÜRKİYE DEĞERLENDİRMESİ

Didem ACAR*
Nermin TAŞKALE**

Gönderim Tarihi / Sending Date: 23 Aralık / December 2020

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 12 Şubat / February 2021

ÖZET

Sağlık ve sağlık uygulamalarına verilen değerin artmasına ek olarak son yıllarda hastalıklarda görülen artış, psikolojinin uzmanlık alanlarından biri olan sağlık psikolojisinin tüm dünyada ve ülkemizde önemini artırmaya başlamıştır. Bu çalışmanın amacı sağlık psikolojisinin tanımı ve sunuluş biçimi hakkında bilgi sunmak ve sağlık psikolojisi eğitiminin Türkiye'deki durumunu tespit etmektir. Bu amaçla, 2017-2018 öğretim yılında aktif olan Psikoloji bölümlerinin (21 devlet, 50 vakıf üniversitesi) lisans ve lisansüstü müfredat programları incelenmiştir. Lisans programlarının 56'sında (% 80) sağlık psikolojisi eğitimi sunulmaktadır. Lisans programlarındaki sağlık psikolojisi eğitiminin çoğunlukla seçmeli derslerle yürütüldüğü görülmüştür. Lisansüstü programların 14'ünde (% 18) sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders bulunmaktadır. Bu oranlar uluslararası müfredat programlarında olduğu gibi Türkiye'de de sağlık psikolojisi eğitiminin, yaygınlaştırılması gerektiğine işaret etmektedir. Bunu destekler şekilde, Türkiye'de akredite edilmiş bir sağlık psikolojisi programı henüz bulunmamaktadır. Akreditasyon süreçlerinin başlaması ve sürdürülmesi Türkiye'deki müfredat programlarının standart ve sürekli hâle gelmesi ile mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: sağlık psikolojisi, eğitim, müfredat programı, lisans eğitimi, lisansüstü eğitim

* Arş. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Bursa / TÜRKİYE, didemacar90@hotmail.com

** Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE nermin.taskale@istanbul.edu.tr

Health Psychology Education: An Examination of Turkey

ABSTRACT

The importance of the specialty of health psychology has been increasing in Turkey and all over the world with the help of the value given to health, health practices, and the increase in diseases in recent years. The objective of this study is to provide information about the definition and the state-the-art of health psychology and its training in Turkey. Therefore, curriculum programs of Psychology departments (21 state, 50 private universities) active in the 2017-2018 academic year were examined. Health psychology education is offered in 56 of the undergraduate programs (80%), mostly as elective courses. Fourteen of the graduate programs (18%) have courses in the field of health psychology. These numbers highlight the need to expand health psychology training in Turkey. Similarly, there is yet no accredited health psychology program in Turkey. The starting and continue of the accreditation process will be possible via standard and permanent curriculum programs.

Key words: *health psychology, training, curriculum, undergraduate education, graduate education*

Giriş

Sağlık, iyilik hâlinin merkezi kavramlarından birisi olup iyilik hâlinin hem bir sonucu hem de öncüsüdür (Prilleltensky & Prilleltensky, 2003). Sağlık, genel olarak “vücudun hasta olmaması durumu, sıhhat” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019). Sözlüklerde rastlanan bu tanım sadece fiziksel sağlığa işaret etmesinden ötürü eleştirilmektedir. Dolayısıyla, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bu tanıma beden-zihin bütünlüğünü dikkate alarak genişletmiştir. Bu doğrultuda sağlık, sadece bir hastalığın olmayışı değil; beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hâlini içermektedir (DSÖ, 1948). DSÖ hastalığı, sadece tıbbi belirtiler boyutu ile açıklamayıp insanın psikolojik yapısı ve sosyal yaşantısını da etkileyen yönleriyle dikkate almaktadır. Dolayısıyla DSÖ’nün tanımının çağdaş sağlık yaklaşımlarına ve modellerine daha uygun olduğunu söylemek mümkündür (Baltaş, 2000).

Çağdaş sağlık yaklaşımlarından önce, uzun yıllar baskın olan biyomedikal model ise zihin ve bedeni ayrı yapılar olarak ele almaktadır. Bu model, psikiyatrik hastalıkların tanılanmasının tıbbi hastalıklara göre daha zor olduğunu ifade eder. Psikiyatrik hastalıkları biyolojik beyin işlevsizlikleri ve psikososyal yaşam problemlerinden kaynaklanan bozukluklar olarak ikiye ayırır (Engel, 1977). Yine bu model zihinsel yapıların değerlendirilmesinin imkânsız olduğunu öne sürer ve bundan dolayı gözlenebilir bedensel parametrelere odaklanılmasının daha doğru olacağını vurgular (Straub, 2014). Bu nedenle biyomedikal yaklaşımın indirgemeci bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca bu modelin hastalık yaşantısı ve sürecine vurgu yapmaması sağlığın bütüncül olarak ele alınmasını zorlaştırmaktadır.

Biyomedikal modellerin hastalıkları açıklamada yetersiz kalmasından ötürü güncel ve kapsayıcı sağlık tanımları ile sağlık üzerinde etki sahibi olan yeni faktörler önem kazanmıştır. Bunlar, teknolojik gelişmelerle yaşam süresinin, kronik hastalıkların ve bununla paralel olarak tedavi ihtiyacının artması olarak sıralanabilir. Bu nedenle sağlık hizmetlerinin sağlanması da kendi başına bir kavram olarak ortaya çıkmıştır (Boratav & Sunar, 2005). Bu kapsamda, çeşitli kronik ve ölümcül hastalıklarla baş etmenin, farklı hastalıkların tedavisinde bireyleri duygusal yönden desteklemenin, üreme sağlığı, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi konularda verilen psikolojik hizmetlerin de önemi artmaktadır. Ayrıca kronik hastalıkları olan bireylerde yüksek oranda psikiyatrik eş tanıya rastlanmakta (Wells vd., 1989), birinci basamak sağlık hizmetlerinde ise, ruh sağlığı desteğinde artış yaşandığı bildirilmektedir (Coyne vd., 2002). Bununla paralel olarak son yıllarda iyilik hâli, sağlıklı yaşamın bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi ve koruyucu sağlık uygulamaları, önleyici tıp gibi konular yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda, psikoloji biliminin bilgi, beceri ve yaklaşımlarını kullanan sağlık psikolojisinin sağlık bilimleri alanında dikkat çekmeye başladığını

söylemek mümkündür (Aktaş & Korkut 2019; Boratav & Sunar, 2005; Üner, 1993).

Sağlık psikolojisinin araştırma, eğitim ve uygulamaları 1970'lerin sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD), ilk defa Engel (1977) tarafından önerilen biyopsikososyal modele göre gelişmiştir. Bu model, biyomedikal modelin indirgemeci yaklaşımına karşı olarak önerilmiştir. Biyopsikososyal model, sağlık ve hastalığın biyolojik (ör. virüs, tümör), psikolojik (ör. stres, sağlık ve hastalıkla ilgili düşünceler) ve sosyal faktörlerin (ör. yaş, sosyoekonomik durum, kültür) etkileşiminin bir sonucu olduğu varsayımına dayanmaktadır (Martin vd., 2014). Diğer bir ifade ile birbirleriyle etkileşimde olan biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörler hem hastalığın öncesi, süreci, tedavisi ve sonrasını eş değer olarak etkilemekte hem de sağlığın sürdürülmesinde rol sahibi olmaktadır. Bu nedenle biyopsikososyal model biyomedikal modele kıyasla daha geniş bir kapsam sunmaktadır. Bu geniş kapsam mikro ve makro düzeylerden çoklu faktörlerin bir arada ele alınmasına hizmet etmektedir. Bu avantajlar nedeniyle günümüzde biyopsikososyal model biyomedikal modelden daha yaygın kullanılmaktadır. Sağlık psikolojisi de biyopsikososyal modele sıklıkla başvurmaktadır (Suls & Rothman, 2004).

Kapsayıcı bir yaklaşım içeren sağlık psikolojisi, psikolojinin önemli alt alanlarından biridir. Bu alt alan, insanların nasıl sağlıklı kaldıklarını, neden hasta olduklarını ve hastalandıklarında nasıl tepki verdiklerini etkileyen psikolojik faktörleri anlamaya çalışır (Taylor vd., 1995). Bu bakış açısı ile Matarazzo (1980) sağlık psikolojisini sağlığın teşvik edilmesi ve sürdürülmesi, hastalıkların ve işlev kayıplarının önlenmesi, azaltılması ve tedavisinde psikoloji biliminin sunacağı eğitimsel, bilimsel ve mesleki katkıların bütünü olarak tanımlamaktadır.

Sağlık psikolojisi ile ilgili araştırma ve uygulamaların büyük çoğunluğu birey düzeyinde gerçekleşiyor görünse de sağlık psikolojisi

aille, grup, topluluk, kültür ve ulus gibi farklı düzeylerde incelemelere de katkı sunmaktadır (Marks, 1996). Bu incelemelerde, hastalık bilişleri ve davranışlarının tanımlanması, hastalığın tedavisi ve yönetimi için uygulama ve teorilerin geliştirilmesi, ayrıca bu süreçte etkili olan duygusal ve sosyal faktörlerin ele alınması söz konusudur. Tedavinin yanı sıra, kronik hastalıkların önlenmesi ve azaltılması ile sağlık odaklı müdahalelere uyumu kolaylaştırmak için kanıta dayalı uygulamaların geliştirilmesi de sağlık psikolojisinin çalışma konuları arasındadır (Martin vd., 2014). Sağlık psikolojisinin çalışma alanı ve içeriği çok geniş olduğundan, Matarazzo (1980) bu alanın, medikal psikoloji ya da klinik psikolojiden daha kapsamlı olduğunu belirtmiştir. Bu bakış açısıyla, sağlık psikolojisi tüm bu alanların bir üst çatısı olarak ele alınabilir. Bu doğrultuda, geniş kapsamlı bir çalışma alanı olan sağlık psikolojisi farklı uzmanlık alanları ile işbirliği yapmanın önemine işaret etmektedir.

Sağlık psikolojisi, 1978 yılında Amerikan Psikoloji Birliği'nce (American Psychological Association - APA) ayrı bir bölüm (Division 38) olarak tanınmıştır (Stone, 1983). Alanın ilk dergisi (*Health Psychology*¹) 1982'de yayın hayatına başlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte sağlık psikolojisi, psikolojinin özel bir alt alanı olma yolunda adımlarını atmıştır (Stone, 1983). Sağlık psikolojisi alanının tanım ve tanınırlığındaki bu ivmeli gelişim dikkat çekici olmuştur. Dahası, İngiltere ve Kuzey Amerika'da psikoloji alanındaki eğitim, araştırma ve uygulama alanlarından en hızlı gelişenin sağlık psikolojisi olduğu belirtilmektedir (Weinman, 2011). Görece yeni bir uzmanlık alanı olmasına rağmen geniş bir kapsamı olan sağlık psikolojisi farklı alt alanları içermektedir. Sağlık psikolojisinin klinik sağlık psikolojisi (clinical health psychology), halk sağlığı psikolojisi (public health psychology), toplum sağlığı psikolojisi (community health psychology)

¹ <https://www.apa.org/pubs/journals/hea/>

ve eleştirel sağlık psikolojisi (critical health psychology) olmak üzere dört alternatif yaklaşıma sahip olduğu belirtilmektedir (Marks, 2002). Gelişen bir alan olan sağlık psikolojisi, Türkiye’de de son yıllarda daha çok dikkat çeker hâle gelmiştir. Bu ivmede, Türkiye’ye bu alanı tanıtan ve eğitime katkıda bulunan kitapların yazımı (ör. Baltaş, 2000; Baştuğ, 2020; Okyayuz, 1999) ve alanla ilgili temel konuları ele alan bir kitabın (Ogden, 2007) Türkçeye çevrilmesi etkili olmuştur (Çev. G. Dirik, 2016). Basılı kitapların ötesinde lisansüstü tez çalışmaları ve başka akademik çalışmaların da üretilmeye başlanmasıyla (Boratav & Sunar, 2005) alan daha da zenginleşmiştir. Ayrıca İstanbul Üniversitesi’nde “Klinik Sağlık Buluşmaları” adı altında genelde sağlık psikolojisi özelde ise klinik sağlık psikolojisini tanıtmaya yönelik bir etkinlik dizisi gerçekleştirilmiştir (Klinik Sağlık Psikolojisi Çalışma Grubu, 2018). Belirtilen bu etkinliğe üniversitenin yanı sıra üniversite dışından da katılımcılar kabul edilmiştir. Özetle, sağlık psikolojisi ile ilgili basılı ve elektronik kaynakların sayısı, lisansüstü tezlerde hastalık, sağlık ve psikolojinin bütüncül olarak ele alınma sıklığı ve gerek ülkemizde gerekse yurtdışında (özellikle ABD’de) sağlık psikolojisinde doktora yapan genç psikologların sayısı artmaktadır. Bu durum, alanın gelişmekte olduğunu ve alana olan ilginin her geçen gün arttığını göstermektedir (Boratav & Sunar, 2005).

Çalışma ortamları açısından değerlendirildiğinde, sağlık psikologları birincil, ikincil ve üçüncül basamak sağlık hizmetlerinin sağlanması süreçlerinde görev almaktadır (Belar, 1997). Bu geniş çalışma alanında sunulan hizmetler proaktif bir tutumla multidisipliner bir ekip çalışması içinde sağlık sosyologları ve antropologları, tıp hekimleri gibi diğer meslek grupları ile birlikte mümkün olmaktadır (Kaplan, 2000; Okyavuz, 2013; Smedley & Syme, 2000). Bu gereklilik kapsamında sağlık psikologlarının çoğu hastane, klinik ve danışmanlık merkezi gibi sağlık kurumlarının yanı sıra akademik ortamlarda da çalışabilmektedir (Boratav & Sunar, 2005). Ülkemizde de benzer çalışma

ortamları söz konusu olsa da çalışma süreçlerinde etkili olan bazı faktörler bulunmaktadır. İlk elden, sağlık psikologluğu, sınırları maalesef ki henüz net olarak belirlenmiş bir uzmanlık alanı değildir (Okuyuz, 2013). Benzer olarak bu alanın gerektirdiği eğitime sahip az sayıda psikolog mevcuttur. Bu nedenle sağlık psikolojisindeki hizmet gereksinimi hâlen klinik psikoloji alanında çalışan psikologlar ve danışman hemşireler tarafından karşılanmak zorunda kalabilmektedir (Boratav & Sunar, 2005). Bu bağlamda hızla gelişmekte olan sağlık psikolojisi alanında yetkin meslek elemanlarının yetiştirilmesi oldukça önemlidir. Yetkin sağlık psikologlarının yetiştirilmesi uygun eğitimleri gerektirdiğinden, sağlık psikolojisi eğitiminin mevcut durumu hakkında bilgi sahibi olmak önem arz etmektedir.

Sağlık Psikolojisi Eğitimi

Sağlık psikoloğu olmak için psikoloji lisans derecesinin sonrasında doktora derecesi ön koşul olup doktora programı kapsamında alınan sağlık psikolojisi eğitimi yeterli değilse doktora sonrası eğitime devam edilmesi gerekmektedir (Boratav & Sunar, 2005). Marks (1996) sağlık psikologlarının büyük çoğunluğunun iki yolla eğitim alabildiğinden bahsetmektedir. Bir yanda doktora öncesi, doktora ve doktora sonrası araştırma deneyimleri bulunurken diğer yanda sağlık bakımı veren bireylerin akademik kursları ve uygulayıcı becerilerini artırmaya yönelik eğitimler bulunmaktadır. Ancak bu iki eğitim yolunun iç içe geçmesi ve uygulamacı bilimci modelinin benimsenmesi ile profesyonel sağlık psikologları daha donanımlı hâle geleceklerdir (Marks, 1996). Bununla bağlantılı olarak, yükseköğretim programlarında ilk önceliğin uygulamalı staj deneyimlerine verilmesinin (Suls & Rothman, 2004), uygulama ve eğitim içeriklerinde disiplinler arası bir yaklaşımın benimsenmesinin de önemli olduğu belirtilmektedir (Nicassio vd., 2004).

Farklı düzeylerde alınan sağlık psikolojisi eğitimleri ile klinik sağlık psikoloğu, uzman sağlık psikoloğu ve akademik sağlık psikoloğu olmak üzere üç uzmanlık kazanılabilmektedir (Ogden, 2016). Buna göre klinik psikoloji eğitimi ardından sağlık psikolojisi kuram, yöntem ve uygulamalarını içeren sağlık psikolojisi uzmanlığı ile “klinik sağlık psikoloğu” unvanı elde edilebilirken, standart ve uygun bir sağlık psikolojisi eğitiminin tamamlanması ile “uzman sağlık psikoloğu” unvanı elde edilmektedir. Psikoloji lisans eğitimi sonrası sağlık psikolojisi yüksek lisans ve doktora eğitimleri ile ise “akademik sağlık psikoloğu” unvanı elde edilmektedir.

Sağlık psikoloğu olmak için lisansüstü eğitim ön koşul olsa da, akredite edilmiş eğitim programlarından bahsetmek oldukça zordur. APA tarafından akredite edilmiş doktora eğitimi veren kurumların listesi incelendiğinde; sağlık psikolojisi için akreditasyonun gerçekleştirilmediği, klinik, danışmanlık ve eğitim / okul psikolojisi gibi daha yaygın uzmanlık alanlarının akredite edildiği görülmektedir (APA, 2018a). Ancak APA tarafından akredite edilmiş doktora sonrası programlarda klinik sağlık eğitimlerinin yer alıyor olması sevindirici bir gelişmedir (APA, 2018b). Ayrıca, klinik sağlık psikolojisi ile ilgili lisans ve lisansüstü eğitimlerin standartlarını geliştirme ve artırmayı hedefleyen Klinik Sağlık Psikolojisi Öğretim Programları Kurulunun (Council of Clinical Health Psychology Training Programs-CCHPTP) üyesi ve doktora programı olan 24 üniversite bulunmaktadır (CCHPTP, 2019)

Üniversiteler ve eğitim programları Türkiye açısından değerlendirildiğinde sağlık psikolojisine dair verilen eğitimler ve eğitimlerin verildiği üniversitelere dair detaylı bilgi sunan bir kaynak bilindiği kadarıyla mevcut değildir. Alan yazında konu üzerine sadece Boratav ve Sunar (2005) ile Aktaş ve Korkut’un (2019) sağlık psikolojisi ile ilgili Türkiye değerlendirmelerini sundukları makaleleri bulunmaktadır. Sağlık psikolojisi Türkiye’de gelişmekte olduğundan, çok az sayıda üniversitenin psikoloji bölümlerinde sağlık psikolojisi ile

ilgili dersler verilmekte, üzerinde hem fikir olunmuş müfredatı olan yükseköğretim programları ise bulunmamaktadır (Aktaş & Korkut, 2019).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, sağlık psikolojisi üzerine ders sunan az sayıdaki müfredat programının incelenmesiyle Türkiye'deki sağlık psikolojisi eğitiminin mevcut durum ve ihtiyaçların belirlenmesine katkı sunulması amaçlanmaktadır. Bu durum değerlendirmesi ile sağlık psikolojisi alanını merak eden ya da bu alanda kendini yetiştirmek isteyen bireyler için de eğitim ğretim süreçleri ile ilgili sağlıklı ve bütüncül bir bilgi sunulmuş olacaktır. Çalışmanın amacı, Türkiye'de sağlık psikolojisi eğitiminin güncel durumu hakkında fikir vermektir. Bu amaç doğrultusunda 2017-2018 eğitim-ğretim yılında Türkiye'de psikoloji bölümlerinde lisans ve lisansüstü müfredat programlarındaki sağlık psikolojisi ile ilgili derslerin ve bu derslerin sunulmuş biçimlerinin derlenmesi hedeflenmiştir. Bu derleme ile, ilgili programlar ve derslerin verildiği niversiteler hakkında detaylı bilgi aktarılarak sağlık psikolojisinin Türkiye'deki akademik eğitimi gözden geçirilecektir.

Yöntem

Bu tanımlayıcı çalışmada, Türkiye'de 2017-2018 müfredat yılında Psikoloji lisans eğitimi veren üniversitelerin lisans ve lisansüstü programlarında sağlık psikolojisi dersi verilip verilmediği ve dersin sunulmuş biçimi incelenmiştir. Ayrıca, sağlık psikolojisinin klinik uygulamaları da kapsamalı ve klinik psikolojinin sağlık hizmeti sağlayan bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmış olmasından (APA, 2019) yola çıkılarak, bu incelemeye klinik psikoloji eğitimi de dâhil edilmiştir. Bilgilere erişim Yükseköğretim Kurulu internet sitesi temel alınarak psikoloji lisans programı sunduğu anlaşılan üniversitelere ait internet siteleri aracılığıyla 2018 yılı şubat-Mart ayları arasında

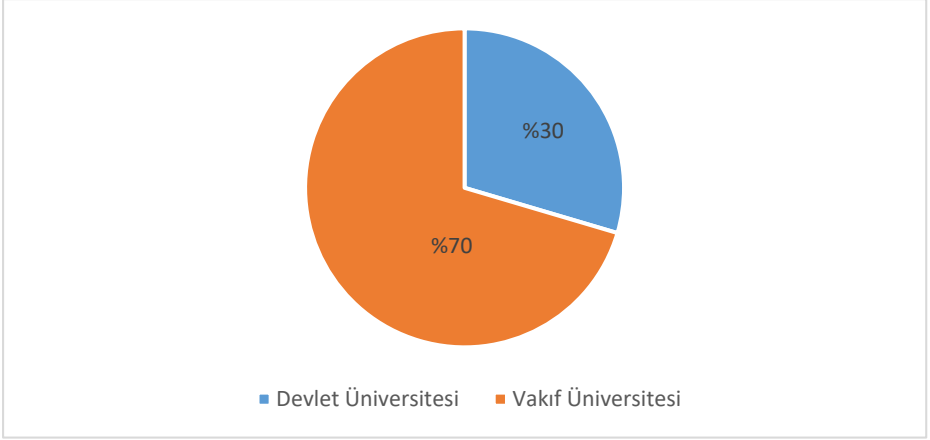
gerçekleştirilmiştir. İnternet sitesi aracılığıyla bilgilere ulaşamadığı durumlarda üniversitenin ilgili birimi telefonla aranmıştır.

Lisansüstü programlar dâhilinde yalnızca Klinik Psikoloji ya da klinik veya sağlık psikolojisi odağı bulunan Psikoloji ve Uygulamalı Psikoloji lisansüstü programları dikkate alınmıştır. Bu kararda, sağlık psikolojisi için standardize edilmiş eğitim programlarından bahsetmenin zor olmasının yanı sıra, sağlık uygulamalarında sağlık psikolojisi ve klinik psikoloji alanlarının sahip olduğu ortaklık etkili olmuştur. Örneğin, Uygulamalı Psikoloji adı altında açılan ancak 2017-2018 müfredat programında yalnızca iş yaşamında sağlık, verimlilik, doyum ve güvenlik gibi konuları inceleyen endüstri ve örgüt psikolojisi alanından dersler sunan programlar dışlanmıştır. Lisansüstü programların farklı yıllarda farklı alt alanlarda açılabilmesi nedeniyle klinik psikoloji ya da sağlık psikolojisi üzerine olan derslerin seçmeli ya da zorunlu olması dikkate alınmamıştır. Ayrıca lisansüstü programlar uzmanlaşmaya yönelik olduğundan aynı alandaki dersler farklı programlarda farklı şekilde isimlendirilebilmektedir. Bu nedenle, lisansüstü programlar incelenirken klinik ya da sağlık psikolojisi alanı ile ilgili tüm dersler değerlendirmeye alınmamıştır. Bu değerlendirmede ise üniversite adı ve türü (devlet, vakıf), lisans düzeyinde klinik psikoloji ve sağlık psikolojisi dersinin bulunup bulunmadığı (zorunlu, seçmeli), lisansüstü eğitim düzeyi (yüksek lisans, doktora), lisansüstü eğitim programının adı, lisansüstü düzeyde sağlık psikolojisi dersinin bulunup bulunmadığı gibi bilgiler ele alınmıştır.

Bulgular

Türkiye’de sağlık psikolojisi eğitiminin mevcut durumunu daha incelikli anlayabilmek adına eğitim programları lisans ve lisansüstü programlar olmak üzere ayrı ayrı incelenmiştir. Psikoloji lisans eğitimi sunan programlar dikkate alındığında 2017-2018 müfredat yılında 71 üniversitede Psikoloji lisans programı sunulduğu, bunların 21’inin (%)

30) devlet, 50'sinin (% 70) vakıf üniversitesi olduğu görülmüştür. Psikoloji eğitimi sunan lisans programları, üniversite türüne göre Şekil 1'de özetlenmiştir.

Şekil 1: Lisans Programlarının Üniversite Türüne Göre Dağılımı

Sağlık Psikolojisi dersi 21 devlet üniversitesinin 5'inde (% 24) ve 50 vakıf üniversitesinin 15'inde (% 30) zorunlu ders olarak bulunmaktadır. Bir başka deyişle 71 üniversitenin 20'sinde (% 28) Sağlık Psikolojisi dersi müfredat programında zorunlu bir ders olarak yer almaktadır. Seçmeli ders kapsamında değerlendirildiğinde, Sağlık Psikolojisi dersi 21 devlet üniversitesinin 13'ünde (% 62) ve 50 vakıf üniversitesinin 23'ünde (% 46) seçmeli ders olarak bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, 71 üniversitenin 37'sinde (% 52) Sağlık Psikolojisi dersi müfredat programında seçmeli bir ders olarak yer almaktadır. Sağlık Psikolojisi dersi 21 devlet üniversitesinin 3'ünde (% 14) ve 50 vakıf üniversitesinin 11'inde (% 22) ise müfredat programında yer almamaktadır. Bir başka deyişle, 71 üniversitenin 14'ünde (% 20) Sağlık Psikolojisi dersi müfredat programında bulunmamaktadır.

Klinik Psikoloji dersi 21 devlet niversitesinin 16'sında (% 76) ve 50 vakıf niversitesinin 37'sinde (% 74) zorunlu ders olarak bulunmaktadır. Bir başka deyişle 71 niversitenin 53'nde (% 75) Klinik Psikoloji dersi müfredat programında zorunlu bir ders olarak bulunmaktadır. Seçmeli ders kapsamında değerlendirildiğinde, Klinik Psikoloji dersi 21 devlet niversitesinin 4'nde (% 19) ve 50 vakıf niversitesinin 10'unda (% 20) seçmeli ders olarak bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, 71 niversitenin 14'nde (% 20) Klinik Psikoloji dersi müfredat programında seçmeli bir ders olarak yer almaktadır. Klinik Psikoloji dersi 21 devlet niversitesinin 1'inde (% 5) ve 50 vakıf niversitesinin 3'nde (% 6) ise mevcut değildir. Bir başka deyişle 71 niversitenin 4'nde (% 6) Klinik Psikoloji dersi müfredat programında yer almamaktadır. Sağlık Psikolojisi ve Klinik Psikoloji derslerinin Psikoloji lisans müfredatlarındaki temsili ile ilgili bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Aktif Psikoloji Bölümü Olan Üniversitelerde Lisans Düzeyinde “Klinik Psikoloji” ve “Sağlık Psikolojisi” Derslerinin Varlığı

Üniversite	Üniversite Türü	Klinik Psikoloji dersi	Sağlık Psikolojisi dersi
Akdeniz Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Zorunlu
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Devlet	Seçmeli	Seçmeli
Ankara Üniversitesi	Devlet	Seçmeli	Seçmeli
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
Bingöl Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Yok
Boğaziçi Üniversitesi	Devlet	Seçmeli	Seçmeli
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Devlet	Yok	Yok
Bursa Teknik Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Yok
Bursa Uludağ Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
Çukurova Üniversitesi	Devlet	Seçmeli	Seçmeli
Dokuz Eylül Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
Ege Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
Hacettepe Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
İstanbul Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Zorunlu
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Zorunlu
Mersin Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
On Dokuz Mayıs Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
ODTÜ	Devlet	Zorunlu	Zorunlu
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Zorunlu
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Devlet	Zorunlu	Seçmeli
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Altınbaş Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Yok

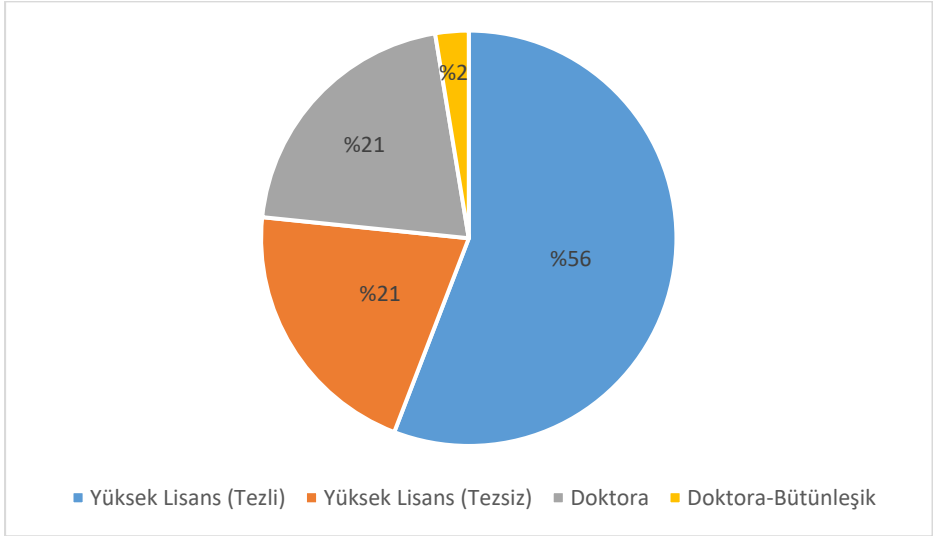
Atılım Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Avrasya Üniversitesi*	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Bahęeşehir Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Başkent Üniversitesi	Vakıf	Yok	Seçmeli
Beykent Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Beykoz Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Çağ Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Yok
Çankaya Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Doğuş Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Yok
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Seçmeli
Haliç Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Seçmeli
Işık Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Yok
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Yok
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
İstanbul Aydın Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Yok
İstanbul Bilgi Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Seçmeli
İstanbul Bilim Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Yok
İstanbul Esenyurt Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Yok
İstanbul Gedik Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Seçmeli
İstanbul Gelişim Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
İstanbul Kent Üniversitesi	Vakıf	Yok	Yok
İstanbul Kültür Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
İstanbul Medipol Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Yok
İstanbul Okan Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Zorunlu
İstanbul Rumeli Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Zorunlu
İstanbul Şehir Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
İstanbul Ticaret Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Vakıf	Yok	Zorunlu
İstinye Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
İzmir Ekonomi Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Kadir Has Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Koç Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Yok
KTO Karatay Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Maltepe Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
MEF Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Nişantaşı Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Özyeğin Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
TED Üniversitesi	Vakıf	Seçmeli	Seçmeli
TOBB Ekonomi Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Toros Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Ufuk Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Üsküdar Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu
Yaşar Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Seçmeli
Yeditepe Üniversitesi	Vakıf	Zorunlu	Zorunlu

*Klinik ve Sağlık Psikolojisi adı altında tek bir ders zorunlu olarak sunulmaktadır.

Sağlık psikolojisi eğitiminin lisansüstü programlardaki temsilini incelemek için Tablo 1’de yer verilen üniversitelerin lisansüstü programları incelenmiştir. 2017-2018 müfredat yılında 22’si devlet 55’i vakıf üniversitelerinde olmak üzere sağlık psikolojisi konularına odaklanan toplam 77 lisansüstü program açıldığı görülmüştür. Bu

programların 11'i (% 14) devlet, 32'si vakıf (% 42) olmak üzere 43'ü (% 56) tezli yüksek lisans, 1'i (% 1) devlet, 15'i vakıf (% 19) olmak üzere 16'sı (% 21) tezsiz yüksek lisans, 9'u (% 12) devlet, 7'si vakıf (% 9) olmak üzere 16'sı (% 21) doktora, 1'i (% 1) devlet, 1'i vakıf (% 1) olmak üzere 2'si (% 3) bütünlük doktora biçimindedir. Araştırma kapsamındaki lisansüstü programlar, program türüne göre Şekil 2'de özetlenmiştir.

Şekil 2: Lisansüstü Programların Program Türüne Göre Dağılımı

Sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders, tezli yüksek lisans programı bulunan 11 devlet üniversitesinin 2'sinde (% 18) ve 32 vakıf üniversitesinin 4'ünde (% 13) sunulmaktadır. Bir başka deyişle 43 tezli yüksek lisans programının 6'sında (% 14) sağlık psikolojisiyle ilgili dersler müfredat programında bulunmaktadır. Sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders, tezsiz yüksek lisans programı bulunan tek devlet üniversitesinde (% 100) ve 15 vakıf üniversitesinin 1'inde (% 7) yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle, 16 tezsiz yüksek lisans programının 2'sinde (% 13) sağlık

psikolojisi ile ilgili bir ders müfredat programında bulunmaktadır. Sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders doktora programı bulunan 9 devlet üniversitesinin 5'inde (% 56) sunulurken 7 vakıf üniversitesinin hiçbirinde sunulmamaktadır. Bir başka deyişle, 16 doktora programının 5'inde (% 31) sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders müfredat programında bulunmaktadır. Sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders bütünselik doktora programı bulunan tek devlet üniversitesinin müfredat programında yer alırken bu alanda program sunan tek vakıf üniversitesinin müfredat programında yer almamaktadır. Bir başka ifadeyle 2 bütünselik doktora programının 1'inde (% 50) sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders müfredat programında bulunmaktadır. Bu bulgulara göre 77 lisansüstü programının 14'ünde (% 18) sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders yer almaktadır. Sağlık Psikolojisi ile ilgili derslerin lisansüstü programların müfredatlarındaki temsili ile ilgili bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Psikoloji Bölümü Aktif Olan Üniversitelerde Lisansüstü Düzeyinde “Sağlık Psikolojisi” Derslerinin Varlığı

Üniversite	Üniversite türü	Program ^b	Derece ^c	Sağlık Psikolojisi dersi
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Var
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Devlet	Psikoloji	Dr	Var
Ankara Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Ankara Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr	Yok
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr - Bütünselik	Var

Boğaziçi Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Boğaziçi Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr	Var
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr	Var
Dokuz Eylül Üniversitesi	Devlet	Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Dokuz Eylül Üniversitesi	Devlet	Psikoloji	Dr	Var
Ege Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Ege Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji ^d	YL (Tezli)	Yok
Ege Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr ^e	Var
Ege Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr ^f	Yok
Hacettepe Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Hacettepe Üniversitesi	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr	Yok
İstanbul Üniversitesi	Devlet	Uygulamalı Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Üniversitesi	Devlet	Psikoloji	YL (Tezli)	Var
ODTÜ	Devlet	Aile Psikolojisi	YL (Tezsiz)	Var
ODTÜ	Devlet	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
ODTÜ	Devlet	Klinik Psikoloji	Dr	Yok

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Var
Bahçeşehir Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Başkent Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Beykent Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Çağ Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Doğuş Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
Doğuş Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	Dr	Yok
Haliç Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Haliç Üniversitesi	Vakıf	Uygulamalı Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Vakıf	Bağımlılık Psikolojisi	YL (Tezli)	Yok
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	Dr	Yok

Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	Dr - Bütünleşik	Yok
Işık Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Işık Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
Işık Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	Dr	Yok
İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Aydın Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Aydın Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Bilgi Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Bilim Üniversitesi	Vakıf	Uygulamalı (Klinik)	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Esenyurt Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Gedik Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Gedik Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Gelişim Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Var
İstanbul Kent Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Kent Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok

İstanbul Medipol Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Medipol Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Okan Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Okan Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Okan Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	Dr	Yok
İstanbul Rumeli Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Rumeli Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	Dr	Yok
İstanbul Şehir Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
İstanbul Şehir Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
İstanbul Ticaret Üniversitesi	Vakıf	Uygulamalı Psikoloji	YL (Tezsiz)	Var
İzmir Ekonomi Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Kadir Has Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezli) ^g	Var

Maltepe Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Maltepe Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	Dr	Yok
Özyeğin Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Özyeğin Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezsiz)	Yok
Toros Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Ufuk Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	YL (Tezli)	Var
Üsküdar Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok
Üsküdar Üniversitesi	Vakıf	Psikoloji	Dr	Yok
Yeditepe Üniversitesi	Vakıf	Klinik Psikoloji	YL (Tezli)	Yok

- a. Başlığında “sağlık” kelimesi geçen ve içeriği sağlık psikolojisi ile ilgili olan ders.
- b. Aksi belirtilmedikçe tüm programlar Sosyal Bilimler Enstitüsü veya bu enstitünün bulunmadığı kurumlarda Sosyal Bilimler Enstitüsünün çalışma alanını da kapsayan Lisansüstü Eğitim Enstitüsü bünyesinde açılmaktadır.
- c. YL: Yüksek lisans, Dr: Doktora.
- d. Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde açılmaktadır.
- e. Lisans derecesi ile doktora.
- f. Yüksek lisans derecesi ile doktora.
- g. Sosyal / sağlık odaklı bir program olup klinik psikoloji ile ilgili ders içermemektedir.

Lisansüstü programların 76’sında (% 99) klinik psikoloji ile ilgili ders bulunmaktadır. Klinik psikoloji ile ilgili ders bulunmayan tek program Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde

sunulan Sağlık / Sosyal Odaklı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı olarak dikkat çekmiştir.

Tartışma

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular lisans düzeyinde Klinik Psikoloji dersinin müfredat programlarının tamamına yakınında yer aldığını, Sağlık Psikolojisi dersinin ise her beş programdan birinde bulunduğunu göstermiştir. Bu programlarda Klinik Psikoloji dersleri büyük oranda zorunlu bir ders olarak yer almaktadır. Sağlık Psikolojisi dersinin ise bulunduğu programların yarısından fazlasında seçmeli ders olarak yer aldığı görülmüştür. Lisansüstü düzeyde ise programların beşte birinden azında sağlık psikolojisi ile ilgili derslerin yer aldığı ortaya çıkmıştır. Sağlık Psikolojisi dersinin lisans ve lisansüstü programlarında Klinik Psikoloji dersi kadar yer almıyor oluşu bu alanın Türkiye'deki akademik çevrelerce klinik psikoloji alanının bir alt alanı gibi görülüyor olma ihtimalini düşündürmüştür. Oysaki uluslararası akademik arenada bu durumun aksini uzun yıllardır savunan görüşler bulunmaktadır (Matarazzo, 1980).

APA tarafından 1978'den beri ayrı bir bölüm olarak tanımlanan (Wallston, 1996) sağlık psikolojisini hedef alan bir dersin lisans müfredatlarında zorunlu ya da seçmeli olarak yer almayı alanın gelişim sürecinde henüz ilk basamaklarda olduğunu düşündürmektedir. Bu görüş alan yazındaki az sayıda yayın tarafından desteklenmektedir. Örneğin, Kanada'daki lisans programlarının da % 47'sinin sağlık psikolojisi ile ilgili hiçbir ders sunmadığı görülmüştür (Arnett, 2001). Dahası üniversitelerin % 31'inde bu konuda eğitim verebilecek bir akademisyen bulunmamaktadır. Avustralya'daki programlar incelendiğinde lisans düzeyinde Sağlık Psikolojisi dersi, 40 üniversitenin 29'unda (% 73) zorunlu, 6'sında (% 15) seçmeli olarak bulunmaktadır (Martin vd., 2014). Lisans programlarının 35'inde (% 88) Sağlık Psikolojisi dersinin yer aldığını ortaya koyan bu oranlar Türkiye'deki oranların (% 80) biraz

üzerindedir. Ayrıca, lisans düzeyindeki Sağlık Psikolojisi dersinin Türkiye’de çoğunlukla seçmeli, Avustralya’da ise çoğunlukla zorunlu bir ders olarak sunulması nedeniyle iki ülke lisans müfredat programlarının farklılaştığı görülmektedir. Bununla birlikte iki ülkedeki oranlar genel olarak benzeşmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de bu alanın tanınırlığının artmakta olduğu düşünülmektedir (Boratav & Sunar, 2005). Buna rağmen, özellikle lisans düzeyinde sağlık psikolojisi, klinik psikolojinin bir alt alanı gibi değerlendirilebildiğinden müfredat programlarında kendi başına bir ders olarak bulunmama olasılığı da dikkate alınmalıdır (Aktaş & Korkut, 2019).

Sağlık psikolojisi alanında lisans düzeyinde başvurulabilecek Türkçe orijinal (Baltaş, 2000) veya çeviri (Ogden, 2016) ders kitapları mevcut olduğu hâlde bu derslerin hâlâ programlarda yeterince yer bulamamış olması dikkat çekicidir. Bu durum, akademisyenlerin yükseköğretimdeki yoğun ders yükü gibi nedenlerle yeni gelişen alanlarda kendilerini yetiştiremediklerini düşündürmektedir (Karaman & Bakırcı, 2010). Dahası bu durum yetişmekte olan akademisyenlerin de yeni fikirleri tanıma fırsatından yoksun kalmasına neden olabilmektedir.

Lisans programlarında sağlık psikolojisi eğitiminin zorunlu bir ders olarak sunulmaması ve bu alanda ders verebilecek yeterli sayıda akademisyenin bulunmaması, öğrencilerin bu alanda gerekli eğitimi almamalarına yol açmaktadır. Bu durum öğrencilerin mezuniyetleri sonrası farklı sağlık disiplinleri ile çalışma fırsatlarını kaçırmaları, görev yerlerinde bilgi ve donanım eksikliği yaşamaları, lisansüstü programlara talebin azalması ve alana kuramsal ve uygulama bakımından yeni bilgi birikimi kazandırmanın güçleşmesine neden olmaktadır (Martin vd., 2014). Türkiye’de sağlık psikolojisinin durumunu 1993 ve 2004 yıllarındaki iki farklı araştırma ile değerlendiren çalışmada da alanda çalışan psikologların % 30’u sağlık psikolojisi eğitiminin müfredat programlarında daha çok yer alması gerektiğini belirtmiştir (Boratav & Sunar, 2005). Bu açıklamayı destekler şekilde sağlık psikolojisi alanının,

1993 yılındaki araştırmaya kıyasla 2004 yılındaki araştırmada katılımcılar tarafından daha kapsamlı olarak tanımlanabildiği görülmüştür. Buradan hareketle sağlık psikolojisi eğitiminin, alanın geleceği üzerinde önemli ve belirleyici bir role sahip olduğu söylenebilir.

Sağlık psikolojisi eğitiminin lisansüstü müfredat programlarındaki durumu incelendiğinde ise, doğrudan Sağlık Psikolojisi adına açılan bir programın olmadığı görülmüştür. Aktif programların ise yaklaşık beşte birinde sağlık psikolojisi ile ilgili bir dersin bulunduğu görülmüştür. Oysaki örneğin Kadir Has Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans (Tezli) programının sosyal / sağlık ve İstanbul Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans (Tezli) programının klinik sağlık odağı ile açıldığı program tanıtımında açıkça belirtilmiştir. Programların doğrudan sağlık psikolojisi adı ile açılmaması ABD’de de sıkça görülen bir durumdur (Martin vd., 2014). Her ne kadar CCHPTP üyesi üniversiteler tarafından 24 sağlık psikolojisi doktora programı bulunsa dahi ABD’de sağlık psikolojisi eğitimi doktora düzeyinde çoğunlukla klinik, danışmanlık veya eğitim psikolojisi doktora programları dâhilinde sunulmaktadır (CCHPTP, 2019). Bu programlardaki öğrenciler sonrasında bir devam programıyla sağlık psikolojisi eğitimlerini tamamlamaktadır.

Avustralya’daki lisansüstü programlar incelendiğinde de benzer bir durumun söz konusu olduğu bildirilmiştir (Martin vd., 2014). Avustralya’daki aktif programlar arasında 37 klinik psikoloji programı olmakla beraber yalnızca dört sağlık psikolojisi programı (1 Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans, 1 Psikoloji Yüksek Lisans, 1 Bütünleşik Doktora ve 1 Psikoloji Doktora) olduğu görülmüştür. Aynı yazarlar sağlık psikolojisi eğitiminin yalnızca Avustralya’da değil Birleşik Krallık’ta da klinik psikoloji eğitimi kadar yaygın olmadığına değinmiştir. Buna göre 49 üniversitenin 32’sinde onaylanmış bir ikinci seviye klinik psikoloji lisansüstü (doktora) programı mevcutken yalnızca dokuzunda onaylanmış bir ikinci seviye sağlık psikolojisi lisansüstü

(doktora) programı olduğu belirtilmiştir. Bu durumun, öğretim üyesi sayısında yaşanan yetersizliklere bağlı olarak lisansüstü eğitimde uzmanlık alanlarının özelleşmesinde sorun yaşanmasından kaynaklanması muhtemeldir (Karaman & Bakırcı, 2010). Bu nedenle mevcut Psikoloji ve Klinik Psikoloji programları incelenerek klinik ve/ya sağlık odaklı olanlar araştırmaya dâhil edilmiştir. Avustralya'daki lisansüstü programlar incelendiğinde de 1998-2008 yılları arasında farklı dönemlerde 18 programın açıldığı ancak bunların yalnızca dördünün makalenin yazıldığı dönemde aktif olduğu görülmüştür (Martin vd., 2014). Yazarlar aktif program sayısındaki bu azalışın tıbbi bakım politikalarında değişen talepler, burs ve destek olanaklarındaki azalmalar, saha çalışmaları imkanlarının kısıtlılığı ve süpervizör sayısının yetersizliğinden ileri geldiğini öne sürmüşlerdir. Bu kısıtlılıkların lisansüstü programlarda uzmanlık alanlarının özelleşmesinde yaşanılacak sorunların habercisi olduğu ayrıca belirtilmiştir.

Martin ve arkadaşlarının (2014) değindiği lisansüstü programların sağlık psikolojisi alanında akredite olduğu görülmektedir. Oysaki Türkiye'de henüz akreditasyonu yapılmış bir sağlık psikolojisi lisansüstü programı maalesef ki bulunmamaktadır. Lisansüstü programların akreditasyonunun bulunmayışı mezunların Avrupa Psikoloji Sertifikaları (European Certificate in Psychology [EuroPsy], 2013) tarafından yürütülen uluslararası sertifikasyon süreçlerine başvurmaları konusunda bir engel oluşturmaktadır. Türkiye'de Psikoloji lisans müfredatı EuroPsy sertifikasına sahip altısı devlet beşi vakıf olmak üzere 11 üniversite olmakla beraber henüz lisansüstü müfredatı akredite edilmiş bir üniversite bulunmamaktadır (Türk Psikologlar Derneği, 2019). Sağlık psikolojisi programlarının akredite olmaması, sağlık psikolojisi alt alanlarında uzmanlaşma programlarının da açılmamasını veya akreditasyon sürecine dâhil olamamasını beraberinde getirmektedir. Oysaki sağlık psikolojisi farklı basamaklarda hizmet sunup müdahale

olanakları üretebilecek klinik sağlık psikolojisi, halk sağlığı psikolojisi, toplum sağlığı psikolojisi ve eleştirel sağlık psikolojisi alt alanlarından oluşmaktadır (Marks, 2002). Bu nedenle bu alt alanlara özelleşen sertifikasyon süreçlerine ihtiyaç vardır. Örneğin, EuroPsy klinik sağlık psikolojisi sertifikasyonu sunmaktadır (EuroPsy 2013). Oysaki Türkiye’de lisansüstü düzeyde sağlık psikolojisi ya da alt alanlarına özelleşmiş bir program bulunmadığından herhangi bir sertifikasyon süreci de mümkün olamamaktadır.

Sağlık psikolojisi programlarının alt alanlarda özelleşmemesinin bir başka dezavantajı kurumlarla kalıcı işbirliklerinin kurulamamasıdır. Kurumsal işbirliği ve projelerin gerçekleştirilebilmesi için, bu işbirliğini hazırlayıp talep edecek ve özelleştiği alanda devamlı eğitim sunan lisansüstü programların olması önemli bir gerekliliktir. Örneğin, Melbourne Üniversitesi sağlık odaklı Psikoloji doktora programı kapsamında 1999-2008 yılları arasında Austin Hastanesi ve toplum sağlığı merkezleri ile işbirliği gerçekleştirmiştir (Martin vd., 2014). Bu işbirliği kapsamında öğrenciler klinik sağlık psikolojisi ve toplum sağlığı psikolojisi alanlarında staj imkânına sahip olmuştur. Doktora eğitimi başlangıcında öğrencilerin büyük çoğunluğu klinik sağlık psikolojisi alt alanında uzmanlaşmak istemiştir. Oysaki doktora eğitimi ve stajlar sonrasında bu öğrencilerin bir kısmı toplum sağlığı psikolojisi alanına yönelmiştir. Son durumda her iki alt alanda uzmanlaşmayı seçen öğrenci sayısı benzer olmuştur. Öğrencilerle yapılan anket ve görüşmeler bu karar değişikliğinde etkili olan faktörleri özetlemiştir. Bu faktörler dersler ve staj imkânının birlikte sunulması, bu sayede öğrenilen bilgileri uygulamaya aktarma becerilerinin gelişmesi ve sağlık psikolojisinin alt alanlarını daha iyi tanımalarıdır.

Üniversite-hastane işbirliklerine Türkiye’den verilebilecek bir örnek ise İstanbul Üniversitesi klinik sağlık psikolojisi odaklı Psikoloji yüksek lisans, Uygulamalı Psikoloji yüksek lisans ve Psikoloji doktora programlarıdır (Sertel-Berk, kişisel görüşme, 27 Ekim 2017). Bu

programlar kapsamında 2010 yılından beri İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı ve Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı ile staj olanakları sağlanmaktadır. Bu stajlar, programların aktif olduğu yıllarda yapılan kurumlar arası protokollerle sürdürülmektedir. Bu protokoller sayesinde öğrenciler söz konusu anabilim dallarının kapsamına giren pek çok psikolojik ve fiziksel hastalığı yakından tanıma, hastalarla birebir temas edip klinik sağlık psikolojisi kapsamında sunulan tedavilerin bir parçası olma imkânına sahip olmuştur. Bu ve benzeri işbirliklerinin artırılması teorik ve pratik bilginin eşgüdümlü olarak kazandırılması bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle sağlık psikolojisinin klinik sağlık psikolojisi gibi alt alanlarında daha fazla akademisyenin yetişmesi gerekmektedir. Ancak bu sayede ihtiyaç duyulan birebir eğitim süreçleri sağlanarak uygulayıcı bilim insanı yetiştirmek mümkün olabilecektir.

Sağlık psikolojisi ile ilgili programların farklı uygulama ve uzmanlık alanları ile gerçekleştireceği bu işbirlikleri, eğitim programlarının uygulama ve kuram bakımından farklı bakış açılarına sahip multidisipliner bir ekip tarafından sunulmasını sağlayacaktır. Benimsediği biyopsikososyal yaklaşım gereği multidisipliner bir ekip içinde çalışan sağlık psikologlarının yine böyle bir ekipten kuramsal eğitim alması son derece önemlidir (Belar, 1997, 1998; Engel, 1977; Suls & Rothman, 2004). Bu sayede alandaki programların farklı disiplinlerden akademisyenler ve uzmanlarca tanınırlığı da artabilecektir. Sağlık psikolojisinin farklı disiplinlerce tanınırlığının artmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu ihtiyacı anlamamanın bir yolu, temelini aldığı “biyopsikososyal” yaklaşımın başka alanların önemli yayın organlarında aldığı atıfları incelemektir. Bu bağlamdaki bir gözden geçirme ve inceleme çalışmasının sonuçlarına göre biyopsikososyal yaklaşımın Medline veri tabanında aldığı atıf sayısı 1974-1977 yılları arasında altı olup 1998-2001 yılları arasında 350’ye yükselmiştir (Suls & Rothman, 2004). Yine de bu artış, biyomedikal yaklaşımın Medline veri tabanında

aldığı atıf sayısının, 1974-1977 yılları arasında 500 civarında olup 1998-2001 yılları arasında yaklaşık 2,700 civarına yükselmesinin gerisinde kalmıştır. Dahası, 27 yıl sürecinde biyopsikososyal terimi 1,094 kez atıf alırken biyomedikal terimi 9,994 kez atıf almıştır. Dolayısıyla sağlık psikolojisinin savunduğu multidisipliner yaklaşımla da paralel olarak eğitim faaliyetleri, bilimsel faaliyetler ve uygulama faaliyetlerini daha da artırması gerektiği söylenebilir.

Sağlık psikolojisi eğitiminin multidisipliner bir ekip tarafından yürütülmesi sağlık psikologlarının sağlık alanında daha geniş bir bakış açısı kazanarak yetişmesini mümkün kılacaktır (Belar, 2008; Nicassio vd., 2004; Suls & Rothman, 2004). Bu sayede alanda gelecekte eğitim, bilim ve uygulama faaliyetlerinin multidisipliner bir şekilde gerçekleşmesi mümkün olacaktır. Böylelikle psikonöroimünoloji gibi yeni çalışma alanlarının ortaya çıkması da olası hâle gelecektir (Suls & Rothman, 2004). Dahası, bu görüşü savunan araştırmacılar yeni alanların ortaya çıkmasında rolü olan sağlık psikolojisinin disiplinler arası değil disiplinler üstü bir alan olduğunu belirtmektedir. Bu argümanların destek bulması ise sağlık psikolojisinin temel aldığı biyopsikososyal “*modeli*” yeni multidisipliner “*kuramlar*” üreterek beslemesi ile mümkün olacaktır.

Psikoloji lisans ve lisansüstü eğitim programlarında sağlık psikolojisi eğitimi incelemeye yönelik yürütülmüş bu çalışmanın bazı noktalardan geliştirilmeye açık olduğu söylenebilir. İlk olarak, araştırma yalnızca 2017-2018 öğretim yılını kapsamaktadır. Bu yıl sonrasında açılan ya da kapanan lisans ve lisansüstü programları kapsamamaktadır. Lisansüstü eğitim programları incelemesine yalnızca Psikoloji lisans eğitimi veren üniversitelerin internet sayfaları aracılığıyla erişilen lisansüstü programlar dâhil edilmiştir. Bu nedenle sağlık psikolojisi ile ilgili bir ders sunan ancak Psikoloji Bölümü veya Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesi dışında bulunan lisansüstü programlara erişilememiş olma ihtimali vardır (Boratav & Sunar, 2005; Kocabaş, 2007). Ayrıca,

lisansüstü programlar her yıl açılmadığından özellikle lisansüstü eğitime ilişkin verilerin daha değişken olabileceği unutulmamalıdır. Örneğin, İstanbul Üniversitesi Psikoloji doktora programı klinik sağlık psikolojisi odaklı bir müfredatı da bünyesinde barındırmaktadır (İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü, 2019). Ancak bu program kapsamında o yıl ders döneminde ğrenci bulunmadığından söz konusu program listelerde temsil edilememiştir. Sağlık psikolojisi ile ilgili doktora sonrası eğitimler dünyada akredite olup sertifikalandırılmaya başlanmıştır (Belar, 2008). Türkiye’de henüz böyle bir akreditasyon süreci olmaması nedeniyle olası doktora sonrası sağlık psikolojisi eğitim ve çalışmalarına ulaşılamamıştır. Geliştirilmesi gereken yönlere rağmen, mevcut çalışma bulgularının yeni ve üretken bir alan olan sağlık psikolojisi eğitiminin Türkiye’deki durumu üzerine bilgi verici olması ve gelecekteki eğitim planlama süreçlerine ışık tutması umulmaktadır.

Bilgi Notu

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir. Yazarlar çalışmaya ortak katkı sağlamış ve yazarlar arasında herhangi bir çıkar atışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

American Psychological Association (APA). (2018a, Aralık 17). *Accredited doctoral programs for training in health service psychology: 2018.*

<https://www.apa.org/ed/accreditation/programs/doctoral.pdf>.

American Psychological Association (APA). (2018b, Aralık 17). *Accredited postdoctoral programs for training in health service psychology: 2018.*

<https://www.apa.org/ed/accreditation/programs/postdoctoral.pdf>.

American Psychological Association (APA). (2019, Kasım 13). *Clinical psychology*. <https://www.apa.org/ed/graduate/specialize/clinical>.

Aktaş, A., & Korkut, Y. (2019). Sağlık bilimlerine psikolojinin büyük katkı yapacağı bir alan: Sağlık psikolojisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(4), 563-566.

Arnett, J. L. (2001). Clinical and health psychology: Future directions. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 42(1), 38-48.

Baltaş, Z. (2000). *Sağlık psikolojisi: Halk sağlığında davranış bilimleri*. Remzi Kitabevi.

Baştuğ, G. (Ed.) (2020). *Sağlık psikolojisi*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Belar, C. D. (1997). Clinical health psychology: A specialty for the 21st century. *Health Psychology*, 16(5), 411-416.

Belar, C. (1998). Graduate education in clinical psychology: "We are not in Kansas anymore". *American Psychologist*, 53(4), 456-464.

Belar, C. D. (2008). Clinical health psychology. *Professional Psychology, Research and Practice*.

Boratav, H. B. & Sunar, D. (2005). Sağlık psikolojisi: Türkiye açısından bir durum değerlendirmesine doğru. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 25, 1-18.

Coyne, J., Thompson, R., Klinkman, M. S. & Nease, D. E., Jr. (2002). Emotional disorders in primary care. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70, 798-809.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (1948). *Preamble of the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference: 1948, New York, 19-22 June 1946; signed on 22 July 1946*

by the representatives of 61 States (Official Records of the WHO, No. 2, p. 100) and entered into force on 7 April 1948.

Engel, G. L. (1977). The need for a new medical model: A challenge for biomedicine. *Science*, 196, 129-136.

European Certificate in Psychology. (2013). *EFPA regulations on EuroPsy and appendices*.

<http://www.europsy-efpa.eu/sites/default/files/uploads/EuroPsy%20Regulations%20July%202013.pdf>.

İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü (2019, Kasım 13). *Lisansüstü*. <https://psikoloji-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/content/lisansustu/doktora>.

Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114.

Klinik Sağlık Psikolojisi Çalışma Grubu (2018). *Etkinlikler*. <https://psikoloji-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/content/klinik-saglik-calisma-grubu/etkinlikler>.

Kaplan, R. M. (2000). Two pathways to prevention. *American Psychologist*, 55(4), 382-396.

Klinik Sağlık Psikolojisi Öğretim Programları Kurulu (CCHPTP) (2019, Kasım 5). *Member programs*. http://www.cchptp.org/d8/member_programs.

Marks, D. F. (1996). Health psychology in context. *Journal of Health Psychology*, 1(1), 7-21.

Marks, D.F. (2002). Freedom, responsibility and power: Contrasting approaches to health psychology. *Journal of Health Psychology*, 7(1), 5-19.

- Martin, P. R., Cairns, R., Lindner, H., Milgrom, J., Morrissey, S. & Ricciardelli, L. A. (2014). The training crisis in health psychology in Australia. *Australian Psychologist*, 49, 86-95.
- Matarazzo, J. D. (1980). Behavioral health and behavioral medicine. *American Psychologist*, 35(9), 807-817.
- Nicassio, P. M., Meyerowitz B. E., & Kerns, R. D. (2004). The future of health psychology interventions. *Health Psychology*, 23(2), 132-137.
- Ogden, J. (2007). *Health psychology: A textbook*. Open University Press.
- Ogden, J. (2016). *Health psychology: A textbook*. (Çev: G. Dirik), Nobel Akademik Yayıncılık.
- Okyayuz, Ü. H. (Ed.) (2013). *Sağlık psikolojisi*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Özeke Kocabaş, E. (2007). Bir uygulama alanı olarak sağlık psikolojik danışmanlığı. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(2), 37-51.
- Prilleltensky, I., & Prilleltensky, O. (2003). Towards a critical health psychology practice. *Journal of Health Psychology*, 8(2), 197-210.
- Smedley, B. & Syme, L. (Ed.) (2000). *Promoting health: Intervention strategies from social and behavioral research*. National Academy Press.
- Stone, G. C. (Ed.) (1983). The Report of the national working conference on education and training in health psychology. *Health Psychology*, 2(5), 1-153.
- Straub, R. O. (2014). *Health psychology: A biopsychosocial approach*. W. H. Freeman.

Suls, J., & Rothman, A. (2004). Evolution of the biopsychosocial model: Prospects and challenges for health psychology. *Health Psychology*, 23(2), 119-125.

Taylor, S. (1995). *Health psychology*. McGraw Hill.

Türk Dil Kurumu (2019, Eylül 12). *Güncel Türkçe sözlük*.

<https://sozluk.gov.tr/?kelime=sa%C4%9Fl%C4%B1k%20hizmetleri>

Türk Psikologlar Derneği (2019, Kasım 13).

<https://akreditasyon.psikolog.org.tr/tr/>

Üner, H. (1993). Bir araştırma ve uygulama alanı olarak sağlık psikolojisi. *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmoloji Dergisi*, 1(2), 153-157.

Wallston, K. A. (1996). *Healthy, wealthy, and weiss: A history of Division 38 (Health Psychology)*.

<https://societyforhealthpsychology.org/wp-content/uploads/2016/07/DivHistory.pdf>

Weinman, J. (2011). *A brief history of health psychology*.

<http://www.youtube.com/watch?v=VoKZKLIIfRcs>

Wells, K. B., Golding, J. M., & Burnham, M. A. (1989). Chronic medical conditions in a sample of the general population with anxiety, affective, and substance use disorders. *American Journal of Psychiatry*, 146, 1440-1446.

EXTENDED ABSTRACT

Health psychology, which relies on the biopsychosocial model (Engel, 1970) biomedical model, has drawn attention in the field of psychology in recent years. It aims to understand psychological factors that affect how people stay healthy, why they become ill, and how they react to their illnesses (Taylor, 1995). Health psychology targets individuals, families, groups, communities, cultures, and nations (Marks, 1996). Even though health psychology is a relatively new area of expertise, it has developed four subfields: clinical health psychology, public health psychology, community health psychology, and critical health psychology (Marks, 2002).

Health psychologists can be a part of multidisciplinary teams. They can work at primary, secondary, and tertiary health care institutions, as well as in academic settings (Boratav & Sunar, 2005). Unfortunately, since health psychology is a specialized area with vague boundaries (Okuyuz, 2013), there is only a low number of health psychologists with a proper education in our country. Therefore, health psychology education in Turkey is an area that deserves further scrutiny to understand its state-of-the-art. Hence, the aim of this study is to review health psychology courses offered during the 2017-2018 academic year at the undergraduate and the graduate programs at university psychology departments in Turkey.

Method

The current descriptive study presents if there was a health psychology course offered during the 2017-2018 academic year at the undergraduate and the graduate programs at university psychology departments in Turkey. A review of clinical psychology education was also included in this review since health and clinical psychology are two major fields focusing on health. Data were gathered between February - March 2018 through university websites. All psychology undergraduate programs and Clinical Psychology, Applied Psychology, or Psychology graduate programs with a clinical or health focus were included in the search. If the relevant information was not available on program websites, university departments were contacted by phone for further information.

Results

The results revealed that there were 71 Psychology undergraduate programs, 21 (30%) at state universities and 50 (70%) at private ones offered for the 2017-2018 curriculum. Clinical Psychology course was a compulsory one at 16 (76%) of the 21 state universities and 37 (74%) of the 50 private universities. Clinical Psychology was an elective course at 4 (19%) of the 21 state universities and 10 (20%) of the 50 private

universities. There was no Clinical Psychology course at 1 (5%) of the 21 state universities and 3 (6%) of the 50 private universities. Health Psychology was a compulsory course at 5 (24%) of the 21 state universities and 15 (30%) of the 50 private universities. Health Psychology was an elective course at 13 (62%) of the 21 state universities and 23 (46%) of the 50 private universities. There was no Health Psychology course at 3 (14%) of the 21 state universities and 11 (22%) of the 50 private universities.

There were 77 graduate programs offered during the 2017-2018 curriculum, 22 (29%) at state universities and 55 (71%) at private universities. There was at least one health psychology-related course at 2 (18%) of the 11 state universities and 4 (13%) of the 32 private universities offering master's degree programs (with a thesis). There was at least one health psychology-related course offered at 5 (56%) of the 9 state universities offering a doctorate program. None of the 7 private universities offers a health psychology-related course at a doctorate program. To sum up, there were health psychology-related courses at 14 (18%) of the 77 graduate programs.

Discussion

Health Psychology is offered at one in every five programs at the undergraduate level whereas Clinical Psychology is offered by almost all undergraduate programs almost always as a compulsory one. Health Psychology course is elective at more than half of the programs. At the graduate level, there is a health psychology-related course at less than a fifth of the programs. This uneven condition may reflect the possibility that health psychology has unfortunately been considered as a subfield of clinical psychology at the Turkish academic circles contrasting perspective that enabled the foundation of the field of health psychology (Matarazzo, 1980). They state that health psychology is an expertise area that covers both clinical and preventive psychology. However, the increase in the number of programs offering health psychology is remarkable compared to earlier studies (Boratav & Sunar, 2005) and implies a promising future for the area. Therefore, the current study findings have the potential to shed light on future curriculum plans with regard to health psychology education.